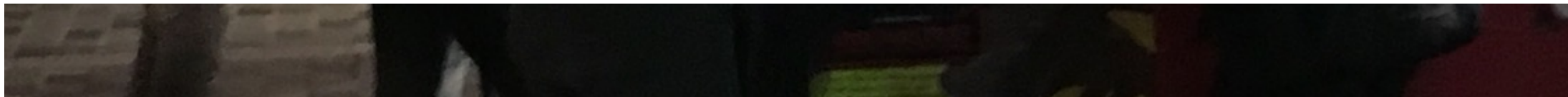

Samtykke – viden om det, de unge oplever, gør og påvirkes af på vejen til sex

Undersøgelse og analyse af unges forestillinger om, holdninger til og normer for samtykke i seksuelle relationer
Et samarbejde mellem Antropologerne og Det Kriminalpræventive Råd, september/oktober 2017

Indhold

INTRODUKTION	3
Om rapporten	4
Om resultaterne	5
 DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER	 6
Dem har vi talt med	7
Dataindsamling	8
Øvelser brugt i fokusgrupper	11
 FRA TEORI TIL PRAKSIS	 14
'Theory of planned behaviour' som teoretisk tilgang til felten	15
Vekselvirkningen mellem normer, holdninger og handlinger	16
Dybdegående fortællinger	17
 ANALYSE	 20
Den seksuelle opstart	22
Det at gi' slip	26
Den intime relation	30
Det betyder vennerne	34
Det digitale og rygter	38
 INDSIGTER	 42
Skabelsen af en ny identitet	43
Forældre og klassiske kampagner spiller en minimal rolle	44
Når der er en anledning, er det nemmere at tale om sex	45

Introduktion

En undersøgelse af en målgruppe, et begreb og en vigtig non-verbal ny praksis

INTRODUKTION

Om rapporten

RAPPORTEN SKAL BRUGES I UDVIKLING AF KAMPAGNE

Rapporten danner vidensgrundlag for udviklingen af en kampagne og er kun til brug hos Det Kriminalpræventive Råd i samarbejde med et eksternt bureau.

ANONYMITET

Alle de unge, der optræder i denne rapport, benævnes med alias-navne for at lægge en etisk distance til dem som privatpersoner. Alle, der læser denne rapport, bør værne om personernes privatliv og ikke omtale undersøgelsen, hvis I genkender personerne i anden sammenhæng.

SAMTYKKE FRA DE UNGES PERSPEKTIV

Undersøgelsen afdækker, hvilke forestillinger, holdninger og normer danske unge har i forhold til seksuel adfærd, samtykke og frivillighed i seksuelle relationer. Rapporten viser, hvordan de unge tænker, taler og forholder sig til sex. De unge kommer til orde og deres perspektiver træder frem gennem citater. Rapporten giver mulighed for at lære den unge generation at kende og forstå, hvorfor de gør, som de gør.

FOKUS PÅ SAMTYKKE

Projektet handler om samtykke til sex, men da ordet ikke har en naturlig plads i de unges ordforråd, har undersøgelsen tilnærmet sig emnet ad andre veje. Da rapporten ønsker at være åben for nye erkendelser og overraskende sammenhænge, har spørgsmålene kredset om mange emner, der relaterer sig til seksuelt samtykke på forskellige måder.

TAK TIL

De velreflekterede unge vi har mødt og de eksperter, der har bidraget.

INTRODUKTION

Om resultaterne

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Antropologerne viser gennem målgruppen, hvordan man kan anvende Theory of planned behaviour til at kortlægge normer, holdninger og handlinger om sex. Vi oplever, at hvis man isolerer et emne som samtykke til sex i modellen, så reduceres kompleksiteten i de sociale mekanismer og nuancer, der eksisterer blandt mennesker som sociale og seksuelle væsner. Grundtesen lægger op til, at mennesker gør noget, fordi de ønsker at gøre noget – de har en intensjon om en adfærd. Antropologerne har set og hørt gennem de unges fortællinger, at man ikke kan planlægge sin adfærd, fordi ens handlinger konstant er prægede af de sociale omgivelser og det situationelle. I arbejdet med kampagnen, anbefaler Antropologerne, at Det Kriminalpræventive Råd fokuserer på de sociale mekanismer, der er til konstant forhandling blandt de unge, og som danner grundlag for, hvordan den enkelte unge handler.

DE UNGE INDGÅR I INTIME RELATIONER MED UDGANGSPUNKT I DEN LIGEVÆRDIGE RELATION

Danske unge har ifølge statistikkerne mindre socialt samvær og er mere online, drikker mindre og starter senere med at have sex end tidligere generationer. For den adspredte gruppe af unge, som Antropologerne har mødt, drikker og fester de stort set alle sammen, har seksuel erfaring og eksperimenterer på livet løs. Selvom de unge er online, betyder vennerne stadig alt for dem. Vennegruppen er med til at definere den unges identitet og med til at sikre, at den unge kan genvinde kontrol i situationer, hvor de enten har overtrådt andres eller fået overtrådt egne seksuelle grænser. Antropologerne har set klare stereotype kønsmønstre i grupper, som er blevet nedbrudt i dybdegående interviews. De unge har et bevidst ønske om at behandle intime relationer med integritet, ligeværdighed og respekt. Sammenlignet med internationale undersøgelser, ser Antropologerne dette som noget særligt hos de danske unge.

DET DIGITALE OG TABUISEREDE KAN GØRES TIL ANLEDNINGER FOR DEN PERSONLIGE, OPLYSTE SAMTALER

Unge kendskab til egen krop og grænser skabes over tid og kan være enormt tabubelagt. På deres eksperimenterende vej møder de udfordringer og spørgsmål om seksuel adfærd og digital seksuel adfærd. Antropologerne har oplevet under fokusgrupper og interviews, at der gennem øvelser og dialog blev skabt en tryk ramme for de unge til at tale om gode som dårlige oplevelser, og at alle gik derfra klogere på sig selv og på hinanden. Antropologerne anbefaler, at en kampagne skal skabe anledninger til den gode samtale blandt unge, så de opnår større personlig dømmekraft i forhold til egne samt større forståelse for andres kropslige grænser og lyster. Ved at bruge eksempelvis dialogskabende værktøjer kan man fra ung til ung, eller ung til voksen, skabe et fælles sprog til at tale om sex, overkomme tabu og følelsen af akavede samtaler.

Deltagere, dataindsamling og metoder

En beskrivelse af, hvem vi har søgt viden hos, og hvordan vi har gjort

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Deltagere – 59 unge mellem 15-19 år

Undersøgelsen er foretaget med fokus på social og geografisk spredning, således at rapporten ikke kun afspejler forestillinger og erfaringer fra en snæver og ensformig ungdomsgruppering. Størstedelen af deltagerne har været mellem 15 og 17 år, mens nogle er lidt ældre. Rapporten er baseret på samtaler med i alt 59 unge danskere og består af både korte samtaler i felt, sms-korrespondancer, fokusgrupper og dybdeinterviews.

GEOGRAFI

Fokusgrupper og dybdegående interviews er foretaget i henholdsvis Vordingborg, Vejle og Københavnsområdet. Deltagerobservation i det offentlige rum er udført i København og omegn. Unge fra flere dele af landet har bidraget med sms-korrespondancer.

INSTITUTIONER

Hovedparten af deltagerne er tilknyttet Vordingborg Ungdomsskole og 10. klasse, på Vejle Idrætsefterskole, samt forskellige gymnasier i Storkøbenhavn.

GRUPPERINGER & KØNSFORDELING

Fokusgrupperne har både været kønsopdelt og blandede på forskellige måder, for at åbne op for forskellige sociale dynamikker. Kønnene repræsenteres ligeligt, mens der ikke har været repræsentativt deltagelse fra seksuelle minoriteter. Både kærestepar og singler er desuden repræsenteret. Størstedelen af alle deltagere har været seksuelt aktive.

REKRUTTERING OG OPFØLGNING

Til trods for stort engagement blandt de unge under fokusgruppeafholdelse, har vi oplevet, at det har været svært at indlede dialoger med enkeltpersoner efterfølgende for at indsamle den ønskede mængde video- og dybdeinterviewmateriale. Antropologerne har haft en god dialog med LGBT Ungdom for at repræsentere ikke-heteroseksuelle. Det har ikke været muligt at rekruttere deltagere indenfor den aldersmæssige målgruppe herfra. Kun en af deltagerne i de fem fokusgrupper er biseksuel.

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Dataindsamling – Om desk research og ekspertinterviews

DESK RESEARCH

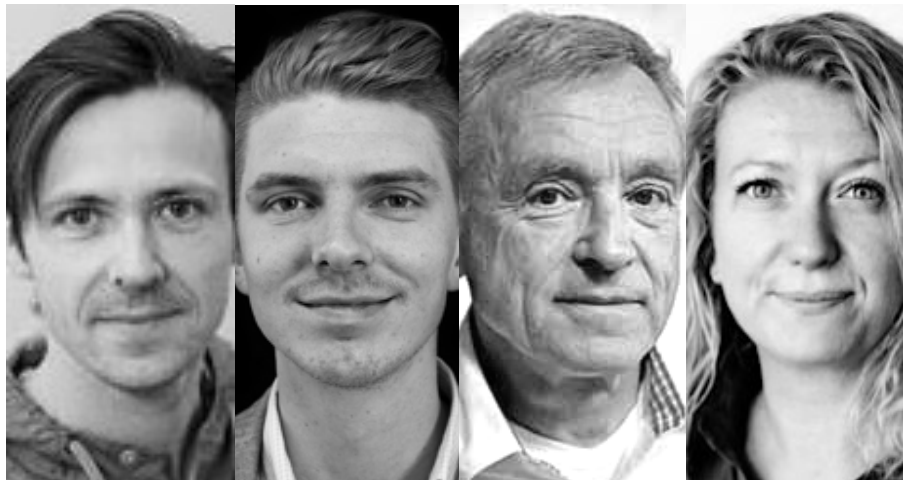
For at udføre undersøgelsen mest hensigtsmæssigt, foreligger der en grundig desk research. Denne orienterer sig både mod tidligere undersøgelser, rapporter og akademiske artikler, men også populærkulturelle italesættelser. I erkendelsen af, at den offentlige debat har stor indflydelse på, hvordan de unge tænker og taler, samt for at kunne kommunikere i de unges termer, har det indledende arbejde undersøgt, hvordan unge, populære YouTubere italesætter seksuelle oplevelser, erfaringer og normer. Yderligere har debatter og artikler i andre medier, populære TED talks, dokumentarer og tidligere kampagners tilgange bidraget med at strukturere og fokusere det videre arbejde.

EKSPERTINTERVIEWS

Antropologerne har foretaget undersøgende interviews med fire eksperter, der repræsenterer forskellige faglige og videnskabelige tilgange, hvad angår emner som unge, sex, alkoholindtag og populærkulturelle inspirationskilder.

Ekspertterne er:

- Morten Emmerik Wøldike, sociolog og projektleder i Sex & Samfund
- Jacob Holst Mouritzen, kommunikations- og marketingdirektør hos Mindshare
- Henrik Rindom, psykiater, ungerådgiver og overlæge på Hvidovre Hospital
- Marie Bruvik Heinskou, sociolog og lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, AAU.

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Dataindsamling – Interviews og deltagerobservation

DYBDEGÅENDE INTERVIEWS MED 6 UNGE

Der er foretaget dybdegående interviews med udvalgte informanter fra fokusgrupperne. Etnografisk interviewteknik tillader et nuanceret materiale på informanternes præmisser, hvor de opfordres til at bidrage med deres personlige forståelser og erfaringer. Gennem disse interviews åbnes nye perspektiver, og der skabes en tryghed og fortrolighed, som tillader de unge, at åbne op for deres virkelige bekymringer, uden at skulle forholde sig til venner og bekendte. Fordi informanternes forståelser, erfaringer og holdninger til sex imødekommes og anerkendes, har Antropologerne kunnet skabe en rapport, som beror på forståelser af unge danskeres egne tanker, handlinger og forestillinger, hvorved på forhånd forføjede antagelser ikke influerer det endelige resultat.

SMS INTERVIEWS

Indledningsvist er spørgsmål til unges seksuelle erfaringer og oplevelser sendt ud på sms til tilfældige unge gennem Antropologernes netværk, hvilket har bidraget med indledende oplysninger og forståelse frem mod fokusgrupperne.

TIL FEST I DET OFFENLIGE RUM

Antropologerne har foretaget deltagerobservationer og interviews i, og omkring, det Københavnske S-togsnet, en fredag i tidsrummet kl. 21:00-00:00. Materialet belyser mange unges aftener i byen, idet målgruppen ikke kan komme ind på barer og klubber i det Københavnske natteliv. Desuden fremgår deres egentlige bekymringer i løbet af aftenen, samt deres måde at kommunikere og planlægge aftenen løbende på, af materialet.

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Dataindsamling – Fokusgrupper

5 FOKUSGRUPPER I 3 BYER MED I ALT 29 UNGE

Fokusgrupperne dækker både hovedstadsområdet og provinsbyer fra rundt om i landet. Eftersom to af fokusgrupperne er foregået på Vejle Idrætsefterskole, repræsenterer informanterne herfra en stor del af landet, mens fokusgruppen i København ligeledes repræsenterer gymnasieelever fra forskellige dele af Storkøbenhavn.

Således tager rapportens dataindsamling højde for bredden af den danske ungdom, uden at gå på kompromis med det kvalitative ideal, som tilvejebringer dybdegående indsigter.

Fokusgrupperne er blevet præsenteret for en række forskellige designede øvelser, som åbner op for specifikke emner, fremprovokerer stillingtagen og debat og giver et grundigt billede af, hvordan de unge tænker og taler om sex.

TILPASSET DATAINDSAMLING BLANDT UNGE PÅ I GENNEMSIT 16 ÅR

De 5 fokusgruppeinterviews er foregået i løbet af september 2017. De første to er foretaget på Vordingborg Ungdomsskole og 10. klasse med 12 elever, hvoraf den ene halvdel var kærestepar og den anden halvdel var vennepar, som blev fordelt i to grupper. De efterfølgende to er foretaget på Vejle Idrætsefterskole. Her er 9 elever delt op i en pigegruppe og en drengegruppe.

Den sidste gruppe var placeret i København, og involverede otte unge fra forskellige storkøbenhavnske gymnasier med en gennemsnitsalder på 17,5. Øvelserne har varieret fra sted til sted for at inkorporere spørgsmål, der er opstået i forbindelse med den erfaring, som de foregående feltbesøg har kastet af sig. Øvelserne i København bar særlig præg af, at målgruppen var mere seksuelt erfarne.

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Metoder – Øvelser brugt i fokusgrupper

HVAD ER SEX?

Øvelsen har karakter af brainstorm og klarlægger for det første, hvad informanterne forstår ved begrebet sex, men lader også Antropologerne sætte scenen og åbne for en bred og inkluderende forståelse af begrebet sex. Dette skaber rum for de unges forskelligheder. Øvelsen har vist, at mange unge mener, at rigtig sex forudsætter penetration.

FEST-FORLØBSØVELSE

Øvelsen hjælper de unge med at italesætte forløbet op til, under og efter en fest, samt deres forestillinger og handlinger. Hermed har vi klarlagt, hvordan forventninger til og oplevelser fra fester strukturerer de unges handlinger, og tidslinjerne har fungeret som afsæt til en åben diskussion.

BAROMETERØVELSE

Forud for øvelsen vises 10 minutters klip fra den populære norske ungdomsserie SKAM. Øvelsen udsætter eleverne for en række kortfattede udsagn om regler og normer for seksuel adfærd relateret til SKAM, og de skal stå deres standpunkt. Øvelsen skitserer både de unges umiddelbare holdninger og opfordrer til nuanceringer, grundet spørgsmålenes karakter.

DEN GODE KAMPAGNE

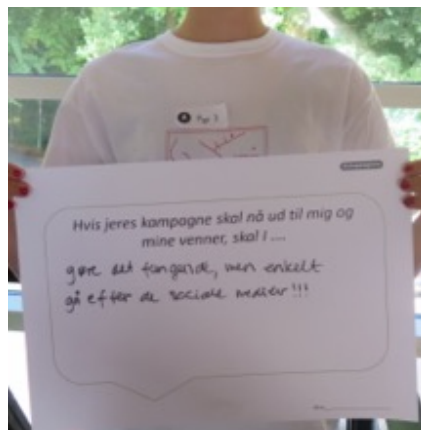
De unge forholder sig til hvilke medier og mediegenerer, der har gjort indtryk på dem og fået dem til at ændre adfærd. Herefter er de i fælleskab kommet med bud på, hvad der bedst bringer budskaber ud. Det bidrager med viden om, hvilke metoder de unge anser som virkningsfulde, både hvad angår kampagneudformningen, mediestrategi og platform for udbredelse.

DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Metoder – Øvelser brugt i fokusgrupper

VIDEOREFLEKSION

Youtube-videoen "Tea Consent" er en humoristisk allegori over at sige ja/nej til sex sammenlignet med at sige ja/nej til te. Øvelsen tvinger de unge til at forholde sig til fænomenet samtykke på en håndgribelig måde. Videoen har også været udgangspunkt for nogle af de indsendte videorefleksioner, som giver de unge en chance for at reflektere højtlydt for dem selv, samt forholde sig til begrebet samtykke i praksis.

GODE RÅD FRA DE UNGE

De unge forestiller sig, hvad Det Kriminalpræventive Råd har brug for at vide baseret på de overvejelser de har gjort sig i løbet af fokusgruppen. De unge skriver på plancher, hvordan en kampagne skal nå bedst ud til dem samt opfordringer til, hvornår man bør og ikke bør have sex. Materialet giver et indblik i de unges ideer og lader dem selv komme til orde.

ENIG ELLER UENIG

Øvelsen opstiller 9 forskellige udsagn baseret på tidligere udsagn fra deltagere, som de unge skal forholde sig til for siden at italesætte deres valg. Materialet giver således både et visuelt overblik over, hvordan de unge forholder sig til visse problematikker, men det fremprovokerer også de unge til at nuancere deres holdninger, hvilket løsner stemningen og giver et rigt, kvalitativt materiale.

SMS-REAKTION

Deltagerne præsenteres for et udvalg af de sms'er, som vilkårlige unge har sendt os vedrørende sex og samtykke. Opgaven er at de skal forsøge at besvare beskederne, hvorved de tvinges til at forholde sig til de overvejelser som andre unge beskriver. Øvelsen normaliserer tabubelagte emner og viser i hvor høj grad forskellige unge kan genkende andres problemstillinger.

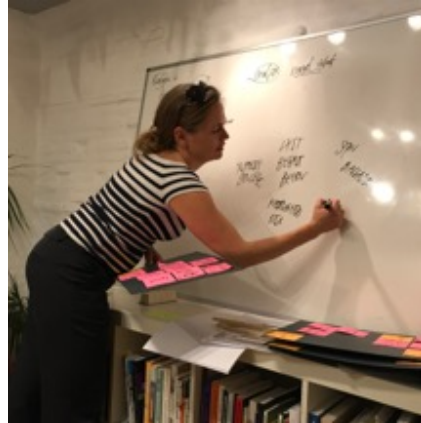
DELTAGERE, DATAINDSAMLING OG METODER

Metoder – Øvelser brugt i fokusgrupper

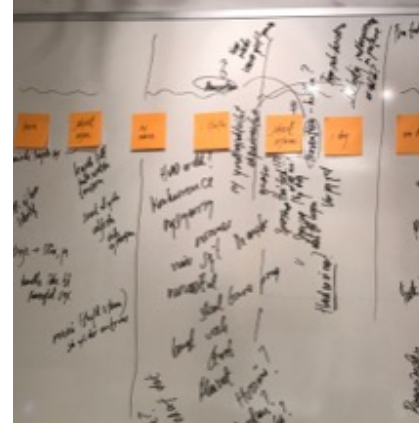
DEN GODE OG DÅRLIGE OPLEVELSE

De unge beskriver handlinger, der fører til gode og dårlige sexoplevelser, samt hvordan man oplever og påvirkes af disse. Øvelsen har vist, hvordan drenge og piger forholder sig forskelligt til disse emner, og hvordan de unge forestiller sig deres egen og den andens rolle i en seksuel relation.

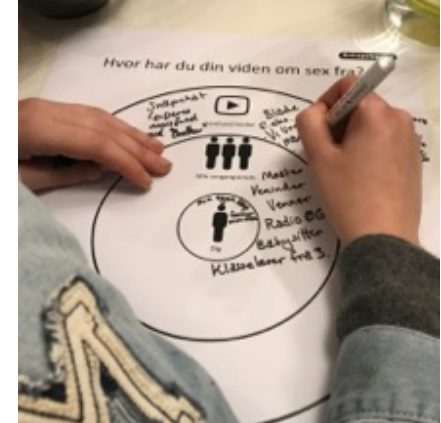
GRÆNSER FOR SEX

Øvelsen har fået de unge til at beskrive, hvad sex egentlig dækker over. Dette har givet forståelse for de unges sproglige univers, samt hvad de egentlig forstår ved sex. Øvelsen har blandt andet nuanceret, hvorvidt sex afhænger af graden af intimitet eller hvorvidt specifikke kønsdele er nødvendige for at betegne sex som sex.

SEKSUEL PROGRESSION

Øvelsen er benyttet hos fokusgruppen i København, som grundet deres højere gennemsnitsalder, har haft mulighed for at forklare, hvordan deres holdninger og forventninger til sex har forandret sig i løbet af de få år, hvor de har været seksuelt aktive. Øvelsen har vist, hvordan de faste normer om kønnenes roller gradvist har aftaget.

DIN VIDEN OM SEX

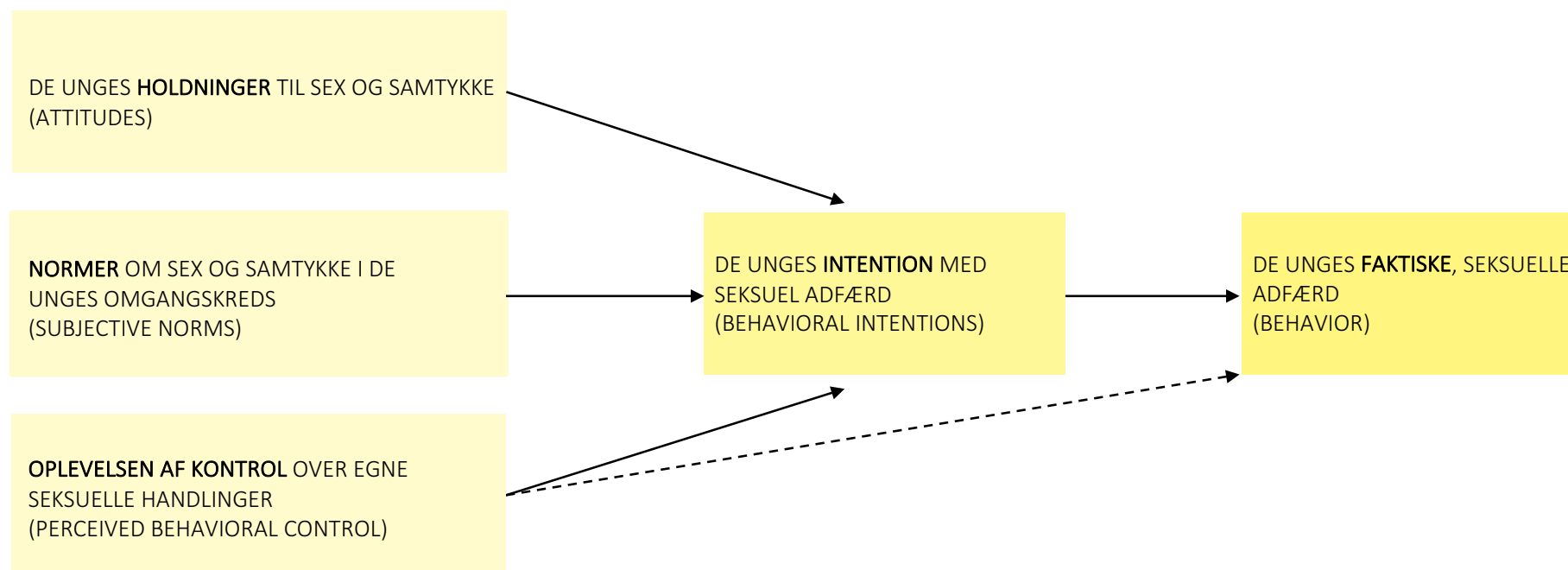
Ved at inddele de unges læringskilder i tre overordnede kategorier, har de unge beskrevet, hvilke sociale og samfundsmæssige faktorer, der har indflydelse på deres viden om sex, samt i hvor høj grad deres egen personlige nysgerrighed har bidraget til den viden, de har. Materialet vidner om hvilke medier og platforme, der former de unge.

Fra teori til praksis

Theory of planned behaviour

FRA TEORI TIL PRAKSIS

'Theory of planned behavior' som teoretisk tilgang til felten

DET FORANDRINGSTEORETISKE GRUNDLAG FOR DET KRIMINALPRÆVENTIVE RÅD

Det Kriminalpræventive Råd har valgt at bruge Theory of planned behavior (TPB) som forandringsteoretisk grundlag til den kommende kampagne mod seksuelle overgreb. Dette er på baggrund af, at den har vist sig at være succesfuld, når man ønsker at fremme en særlig adfærd i sundhedsmæssige sammenhænge.

Antropologerne har i mødet med de unge oplevet, at modellen kan reducere kompleksiteten i forståelsen af unge som sociale og handlende mennesker.

Vi anbefaler, at Det Kriminalpræventive Råd, i deres arbejde med kampagnen, tager afsæt i de sociale mekanismer, der er til konstant forhandling blandt de unge, og som er med til at afgøre, den enkeltes adfærd i sidste ende. Vi uddyber og viser dette på de næste sider.

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Vekselvirkningen mellem normer, holdninger og handlinger

Antropologerne har brugt TPB-modellen som inspiration i vores design af øvelser til fokusgrupper og interviewguides til dybdegående interviews. Vi har brugt modellen til at kortlægge og skelne mellem unge menneskers normer, holdninger og handlinger omkring fester, parforhold, sex og det at sige, eller signalere, ja eller nej til sex.

ADFÆRD ER SOCIAL, FLYDENDE OG SITUATIONEL

Da vi står øje til øje med de unge og bliver lukket ind i deres verdener, bliver det tydeligt, at det kan være en udfordring at udfylde modellen kategori for kategori. Unges normer, holdninger og handlinger hænger uløseligt sammen og påvirker hinanden i en konstant vekselvirkning. I et møde mellem to mennesker, står de overfor hinanden med hver deres baggrund, hver deres (erkendte som uerkendte) motiver og hver deres påvirkning fra sociale omgivelser. I samtalen og i den intime relation kan de influere hinanden, tage hensyn til hinanden og/eller tænke på opnåelse af egne behov. Den unge kan have en intention om, hvad han/hun vil gøre, men det er sjældent, at opførsel kan planlægges fra tanke til handling, fordi den er til konstant forhandling i en social og foranderlig verden.

DE UNGE, SOM VI HAR LYTTET TIL, LÆRT AF OG LÆRT OM

På de næste sider vil vi kort skitsere ovenstående pointe ved at vise to portrætter af de unge med deres egne ord og forklaringer.

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Dybdegående fortællinger – Introduktion

FORTÆLLINGER MED AFSÆT I VIRKELIGE HISTORIER

De følgende to fortællinger er delvist fiktive, men baserer sig i høj grad på de fortællinger og udsagn, vi har fået fra de unge. Begge fortællinger viser, hvordan det for de unge kan være svært at navigere mellem det at have lyst og ikke lyst. Somme tider kan det resultere i, at der opleves en følelse af kontrol og ikke-kontrol på en og samme tid.

Fortællingerne viser ligeledes, at den enkeltes "ja" til sex ikke kun baserer sig på individuelle holdninger, men oftest også er dybt forankret i de normer, der eksisterer i de nære sociale omgivelser.

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Dybdegående fortællinger – Den aften Niels fik et handjob og fortrød

”Hold kæft det var en ups’er at lave Malene!”

De fem drenge sidder og hænger over det lille bjerg af sammenkrøllede stykker papir, der for en halv time siden udgjorde indpakningen af deres McDonalds menu. Nu sidder de og suger om kap for at få de sidste dråber Cola til at trodse tyngdekraften, mens de snakker om Malene, der havde givet Niels et handjob til festen i går: *”Du var bare så liderlig, at du glemte hvor grim hun er!”* siger Kasper. Søren griner og tager sig til hovedet: *”Hvad fanden skulle jeg gøre? Jeg var helt væk, og hun ville jo bare ha’ mig!”*. Drengene bryder ud i latter.

Da Niels kommer hjem sparker han skoene af i entréen, smider jakken på bryggersbordet og skynder sig gennem køkkenet, ned gennem gangen. Han når lige at høre sin mor råbe ude fra køkkenet: *”Hvordan var festen i går?”* inden han smækker døren til sit værelse og smider sig på sengen. Han har ondt i maven. Da han lukker øjnene vælter tankerne ind fra alle sider: Hvad mon Malene tænker om det i dag? Synes hun jeg var god nok? Bemærkede hun, at jeg ikke kunne få den op at stå med det samme? Hvad siger hun til sine veninder? Tror hun nu vi er kæresten? Fuck...

Malene er to år ældre end Niels og gik ud af 10. klasse sidste år. Niels ved, at hun har mere erfaring end ham. Det kunne han især mærke på de ’fuck-me-eyes’, hun havde sendt ham fra den anden ende af rummet, og den konsekvente måde, hun havde knappet hans bukser op på. Det er første gang Niels havde prøvet at være sammen med en pige på den måde.

Det føles så underligt, for han havde haft rigtig meget lyst til at være sammen med hende, da de stod der ude på toilettet klokken 1 om natten med kun halvdelen af deres tøj på. Men nu hvor de værste tømmermænd har lagt sig, kan han mærke hvor flov og sur han bliver på sig selv. Han ved ikke helt hvorfor. Han tænker på, hvordan hans venner plejer at prale, når de har fået et handjob, blowjob eller måske endda har bollet en pige. De ligger aldrig på deres seng og har det dårligt bagefter. Hvad er der galt med mig? – tænker Niels. Han har lyst til at skrive til Malene, at han ikke kunne lide det de gjorde i går. Men hvilken douche bag ville han så ikke være? Det ville både være ydmygende for både ham og hende... I stedet slukker han lyset på kontakten ved siden af sin seng, ruller sig om på siden og falder i søvn.

”Det føltes så naturligt for hende, så det influerede også den måde, jeg reagerede på. Men hvis jeg vidste, at det måske ikke var helt så naturligt for folk, så ved jeg ikke om jeg havde stoppet det. Det var ikke rart, og det er noget, der irriterede mig i lang tid. Det hang på indtil min debut, fordi når du kun har prøvet det hvor det føltes dårligt, så har det også indflydelse på den næste pige, man skal være sammen med”

Niels, 16 år. Om episoden et år senere

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Dybdegående fortællinger – Da Vibeke troede hun var klar

Vibeke står midt på gulvet på Søren's værelse og kigger rundt på de mindst 20 stearinlys, han har tændt på gulvet, på hylderne, i vindueskarmen og på sengebordet. Fra hans højtalere spiller sange fra playlisten *"When you look into her eyes"*. Han smiler til hende: *"Tillykke med de to måneder skat"*.

De sætter sig på sengen, som er beklædt med et stramt, sort lagen. Søren begynder at kysse hende op og ned af halsen mens han tager sin trøje af. Hun trækker sig lidt og siger grinende: *"Ej Søren, jeg er jo lige kommet"*. Han kigger først undrende på hende og smiler så *"Spiller du kostbar? Det kan jeg godt lide!"*. Vibeke ved ikke helt hvad hun skal svare, for hun synes egentlig ikke hun spiller kostbar. Hun har bare ikke så meget lyst til den slags nu. Det er som om Søren kan se hvad hun tænker, for han spørger hende, om det er fordi, hun ikke har lyst til at være nøgen med ham? Vibeke kan mærke, at hun ikke vil gøre Søren ked af det, så hun siger: *"Det ved du jo, at jeg vil"*.

De kysser mere og Vibeke begynder at mærke, hvor dejligt det er, at ligge tæt på Søren, som hun føler sig så tryk ved. Hun kysser ham mere og mere igen. Søren's hænder er pludselig over det hele på hendes krop. Hun stivner en smule, da han begynder at trække hendes bukser af. Igen er det som om Søren kan mærke hvad hun tænker: *"Er du sikker på, du har lyst til det her?"*. Hun nikker og smiler.

10 minutter senere sidder de på sengekanten. Vibeke har dynen viklet rundt om sin krop mens hun kigger ned i gulvet. *"Hvorfor stoppede du pludselig?"* siger Søren. *"Jeg havde bare ikke rigtig lyst"*. Søren bliver helt stille. Hun kan mærke på ham, at han er ked af det.

Et par dage tidligere havde hun talt med sine veninder om, at hende og Søren snart skulle prøve at bolle. Mange af hendes veninder har fået taget deres mødom af en fuckboy, som bare er sammen med en masse piger. Men Vibeke fortalte sine veninder, at hun stoler på Søren og gerne vil vise ham, at hun mener deres forhold seriøst. Så hvorfor sidder hun nu alligevel her på sengekanten og er ked af det? Hun er flov over, at hun nu har fået taget sin mødom, men hun er også ked af, at hun blev nødt til at afbryde det hele og bede Søren om at stoppe. Hun vil jo gerne vise ham, at de er nået til et godt punkt i deres forhold.

Pludselig mærker hun Søren's hånd om sin: *"Det er okay Vibeke. Vi venter bare med at gøre det"*.

"Sex er jo en dejlig ting efter ens første gang. Første gang kan måske godt være lidt akavet. Men det er noget, man har sammen. Det er med til at sætte streg under der hvor man er i ens forhold: Hvis jeg sagde ja til det, ville jeg også vise overfor en fyr, at jeg mente det seriøst, og at vi var nået til et godt punkt i vores forhold"

Vibeke, 16 år.

Analyse

Fem opdagelser om unges holdninger, normer og adfærd i forhold til sex og samtykke

ANALYSE

Analytiske pointer om unges forestillinger, holdninger og normer om samtykke

SAMTYKKE ER IKKE NOGET MAN TALER MED SINE VENNER OM

Samtykke er ikke et begreb, som italesættes blandt de unge. Som fænomen er det at sige *ja* eller *nej* til sex heller ikke noget, der italesættes meget blandt unge i deres vennegrupper. Når Antropologerne spørger de unge om, hvordan de udtrykker eller aflæser et ja eller nej til sex, har mange svært ved at svare. I fokusgrupperne bliver svarene meget entydige og unuancerede som "det ved man bare" eller "så siger jeg bare nej". Men når vi snakker med de unge individuelt oplever vi, at mange går alene med tanker om samtykke, og hvordan de skal udtrykke eller aflæse det. Det er svært for de unge at finde frem til et rigtigt svar, fordi de i forvejen kan være usikre på kropslige og individuelle grænser.

PIGER KAN GODT TAGE INITIATIV TIL SEX, OG DRENGE KAN GODT SYNES SEX ER EN DÅRLIG OPLEVELSE

Der eksisterer nogle helt generelle normer og kønsrollespecifikke idealer om, at drenge skal lægge an på piger, lægge op til sex og tage handling under sex. Pigerne gøres ofte til offeret, der enten må afvige eller gå med på drengens intentioner om at have sex. Disse stereotype fortællinger om drenge og pigers roller i forbindelse med det seksuelle spil, blev bekræftet i fokusgrupper. Under de dybdegående interviews, talte de unge dog mere åbent og ud fra deres erfaringer om det at sige ja eller nej til sex, hvor både drenge og piger afveg meget fra de stereotype fortællinger. Dette ses også i fortællingen om Niels på s.18.

STEREOTYPE KØNSROLLER PÅVIRKER SEKSUELLE HANDLINGER BLANDT DE HELT UNGE 15/16-ÅRIGE

I vennegrupper producerer og reproducerer de helt unge bestemte fortællinger om hinandens tilgang til flirt og sex. Ofte er fortællingerne baseret på viden om sex fra medier, film/porno, sladder og stereotype opfattelser af, hvordan man er som dreng (ex. fuckboy) eller pige (ex. luder). De fælles fortællinger kan betyde, at de unge opbygger intentioner med deres seksuelle adfærd, som baserer sig på misforståelser af den anden parts intentioner. Resultatet kan være, at de unge udøver en seksuel adfærd, hvor begge parter overskrider hinandens grænser, selvom det på intet tidspunkt har været intentionen. Over tid forandres dette i takt med, at den unge får flere erfaringer og følger sig mere sikker på egne handlinger i stedet for at søge konstant bekræftelse og anerkendelse fra vennegruppen.

FRYGTEN FOR RYGTER ER DET STØRSTE OVERGREB

Unge indgår i sociale relationer uden en stor bevidsthed omkring, hvordan de dokumenterer og deler deres egne og andres handlinger via smartphones. Alligevel oplever vi i felten, at mange tilpasser deres handlinger ud fra, at det bliver delt med mange andre. Hvis en ung har haft en dårlig sexoplevelse, opleves det ofte som det største overgreb, hvis den anden part har taget nøgenbilleder af en og/eller deler pinlige eller negative historier om sexakten. Man risikerer at miste status eller miste ens venner, hvis rygtet spredes, og dette er den største frygt blandt de unge. Er den unges seksuelle grænser blevet overskredet opleves det blot som et sekundært overgreb. Det sociale betyder alt.

Den seksuelle opstart

ANALYSE

Den seksuelle opstart – Det siger de unge

"Piger går efter pikkens størrelse, og om drengene er trænede. Drengene mener, at piger helst skal være slanke og have en stor røv og store patter"

Eskild, 17 år.

"Da jeg startede med at have sex, der tænkte jeg meget over, at han skulle komme, men der har jeg rykket mig. Det er bedst, hvis alle kommer!"

Astrid, 18 år.

"De sagde, når jeg aldrig har prøvet det (sex) før, så skulle jeg da glæde mig til at se, hvad fanden det var. Jeg synes ikke det var skide fedt, jeg synes det var rigtig grænseoverskridende at en anden person skulle røre mit lem"

Kasper, 16 år.

ANALYSE

Den seksuelle opstart – Om seksuelle idealer og frygten for at fejle

DE UNGES SEKSUELLE OPSTART ER PRÆGET AF IDEALER

Flere af de unge giver i dybdeinterviewene udtryk for, at de i deres første år, som seksuelt aktive, oplever at være nervøse for, hvorvidt de kan leve op til specifikke idealer om deres krop og måden, de har sex på. De unge beskriver, at særligt piger kan være meget usikre på deres krop, og på hvorvidt de er gode nok i selve sex-akten. Drengene beskriver også, at de ofte rammes af en usikkerhed for, om de nu har præsteret godt nok. Når vi beder de unge om at beskrive deres humør og følelser efter en dårlig sexoplevelse, er det ligeledes følelser som skam, usikkerhed og flovhed, der er dominerende.

Fra drengene hører og observerer vi, at samtaler om sex med vennerne oftest er præget af succeshistorier, hvor alle pinlige, akavede eller usikre detaljer er udeladt. Succeshistorier som disse er, sammen med kropsidealer i medier og pornofilm, med til at forme de unges forventninger til dem selv og den, de skal have sex med. Resultatet er, at både piger og drenge i starten af deres seksuelle liv læner sig op ad stereotype idealer om deres køn, roller og krop, når de indgår i en seksuel relation.

DEN FØRSTE GANG ER NOGET SÆRLIGT, DER SKAL OVERSTÅES

Særligt drengene omtaler den første gang, man har sex, som noget helt specielt. Det skal gerne være med en, man er tryk med og har tillid til – om det så er med en kæreste eller en ven. På den måde tør man dumme sig og vise sig selv fra mere sårbare sider, som ikke nødvendigvis lever op til de stereotype idealer.

”Drenge har store forventninger til deres evner, piger har store forventninger til deres krop. Den (pikken) skal helst være længere end en hest og højere end en elefant”

Eskild, 17 år.

ANALYSE

Den seksuelle opstart – Indsigt i målgruppen set i lyset af TPB-modellen

På forrige side beskrev vi, hvordan de unges indtræden og adfærd i den seksuelle verden er påvirket af stereotype idealer om sex og krop. Idealerne er med til at påvirke den enkelte unges egen holdning til sex og samtykke.

DE SEKSUELLE IDEALER KAN SKABE RETNING OG MED TIDEN FRIHED

De stereotype idealer kan være med til at guide de unge gennem en ny og ukendt verden, hvor der eksperimenteres og erfares. De kan give de unge en øget følelse af kontrol over deres egne seksuelle handlinger, når de bevæger sig gennem det ukendte, seksuelle landskab. På ganske få år opbygger de unge dog et stort erfaringsgrundlag og kommer med tiden mere på hjemmebane i de seksuelle situationer. Nu opretholdes kontrollen ikke længere af de stereotype idealer, men i højere grad af den unges egne erhvervede erfaringer og seksuelle sprog.

DE SEKSUELLE IDEALER KAN SKABE FØLELSE AF MANGLENDE KONTROL

Men de stereotype fortællinger kan også være så stærke, at de ikke giver plads til, at de unge skaber deres eget seksuelle sprog og individuelle adfærd. I stedet bliver de unge ved med at opleve det som store nederlag, når idealerne er umulige at leve op til. I værste fald kan følelsen af at fejle medføre en følelse af at miste kontrol i en seksuel situation: Enten ved ikke at kunne sige nej til en seksuel handling af frygt for at falde ved siden af idealet, eller ved at være så fokuseret på at leve op til idealet, at man kommer til at gennemtvinge en seksuel handling, den anden ikke har lyst til.

"De (de unge) synes også, at der er for lidt seksualundervisning og for lidt fokus på både det tekniske, men også på det romantiske og flirtende, altså hvordan gør man tingene, hvordan får man kontakt, hvordan har man sex, hvordan kan man have sex"

Morten Wøldike, projektleder hos Sex & Samfund

Det at gi' slip

ANALYSE

Det at gi' slip - Det siger de unge

"Jeg fortryder det selvfølgelig nu, når jeg er ædru. Men selvom jeg har været fuld, så har jeg jo haft lyst til det. Jeg har jo ikke sagt nej, så jeg har jo haft lyst. Og hvis man har lyst, så skal man ikke fortryde det"

Thea, 16 år.

"Hvis jeg ikke har kunnet sige nej, fordi jeg var for blæst, så ville jeg ikke have det godt, hvis nogen havde haft sex med mig. Men altså selvfølgelig er det jo altid ens egen skyld. Man skal jo have kontrol"

Philipa, 16 år.

ANALYSE

Det at gi' slip – Om alkohol som pusterum og ønsket kontroltab

"Man kan bare gå rundt og kramme folk, fordi man har så meget selvtillid"

Vibeke, 16 år.

"Det var hendes påvirkede vilje, så i det øjeblik hun blev lagt i sengen, var det ikke mod hendes vilje"

Eskild, 17 år.

ALKOHOLEN LETTER PRESSET

Af fokusgrupperne fremgår det, at der er stor geografisk forskel på, hvordan man fester (privat, i offentlige rum, klubber, forsamlingshuse), og at det fra gruppe til gruppe også er forskelle på, om fester foregår spontant eller planlægges i ugen op til. Fælles er det, at mange drikker sig så fulde, at de kan have svært ved at huske aftenen dagen efter. I det festlige rum tillades andre handlinger og udskejelser, og det giver mulighed for, at de unge kan give slip. Der hersker nogle klare fortællinger om, hvordan de forskellige køn bør opføre sig, og derfor er det en befrielse for de unge, at kunne afprøve andre sider af sig selv. Mange af de unge mener ikke, at piger bør være sammen med mange forskellige fyre. Drengene oplever det som intimiderende, og pigerne har let ved at få et ry som "luder". Bekymringer som disse ophæves, når alkoholen sparker ind. Festen kan betragtes som en antistruktur, hvor gamle regler og normer ophæves og nye skabes for en aften.

DET PERSONLIGE ANSVAR

Mister man kontrollen, kan det få store konsekvenser, fordi billeder og information om ens opførsel, kan dokumenteres og påvirke én efterfølgende. Derfor er det en risiko at drikke sig fuld, men det er også både en norm og en mulighed for at slippe tøjlerne.

De unge lægger stor vægt på, at det er ens eget ansvar, hvis noget går galt, for man kan jo bare lade være med at drikke sig for fuld. Samtidig fortæller de, at det ofte er svært at lade være med at drikke sig fuld, selvom man har planlagt at lade være.

ANALYSE

Det at gi' slip – Indsigt i målgruppen set i lyset af TPB- modellen

AT HAVE KONTROL I DET UKONTROLLEREDE

Selvom de unge drikker mindre end tidligere, opleves det som en selvfølge, at de drikker til fester. Når de vælger at drikke, er det derfor både fordi, de oplever alkoholindtaget som en norm og til tider som et pres for at indgå i det festlige og eksperimenterende rum.

De unge mener selv at have et stort ansvar for, hvor meget de drikker og derfor også, hvad de gør og tillader, mens de er fulde. Er der sket noget ubehageligt, eller kan man ikke huske dele af sin aften, er det ens egen skyld, fordi man har drukket for meget.

MAN LØBER EN RISIKO HVER GANG MAN GÅR TIL FEST

De unge dyrker festerne og alkoholens påvirkning meget bevidst. Når de mister en del af hverdagens stramme kontrol over dem selv og den måde de opfattes af andre, er det en klart intenderet handling. Når de træder ind i det festlige rum, er det nemlig med den klare intension om at træde ud af de fastlåste roller, som de ellers skal forholde sig til. De unge er bevidste om at de løber en risiko, hver gang de træder ind i det festlige rum, fordi det kan få konsekvenser for deres omdømme, men der er forskel på, hvordan de oplever det, når situationen har været ude af kontrol.

Hvis de er kommet til at have sex med en ved et uheld, afhænger graden af fortrydelse som oftest af, om det har været med en ven eller en fremmed, fordi de kan genvinde kontrollen over rygterne, hvis de kender vedkommende. Hvis de har haft sex med en kæreste og ikke kan huske det dagen efter, føler de ikke, at de ikke har mistet kontrol og anser ikke hændelsen som et overgreb, fordi de har tillid til deres kæreste.

"Alkoholen spiller en stor rolle fordi der eksisterer nogle rimelig fastlåste forventninger til, hvad en acceptabel femininitet skal være. Fordi hvis pigerne ikke må seksualisere sig, og ikke må have mange partnere, så skal der noget til for, at det rum bliver åbnet, og de så må. Festen og alkoholen skaber dette rum."

Marie Bruvik Heinskou, sociolog og lektor, AAU

Den intime relation

ANALYSE

Den intime relation - Det siger de unge

"Man kan på en måde se det som et videospil: Hvis du starter fra scratch, så skal du også til at lære de basic ting i spillet. Men hvis nu du har gennemført et spil og går i gang med et nyt, hvor du kan gemme noget af dit gear fra det forrige spil, og du udmærket godt ved, hvad du skal, så gør det tingene nemmere. Sådan er det også lidt med sex"

Eskild, 17 år.

"Der var engang én jeg kyssede med, som gerne ville mere. Men der fjernede jeg bare hans hænder og sagde nej. Men vi kyssede videre. Tror ofte det er drengen, der tager næste skridt. De viser det ved at bevæge deres hænder"

Vibeke, 16 år.

"Jeg har været bange for at sige nej, fordi det var en person, jeg holdt af, og jeg vidste at personen ville blive sur på mig"

Misha, 17 år.

ANALYSE

Den intime relation – Om flirtens forhandlinger og forspillet til sex

LYST ER NOGET, MAN SIGNALERER GENNEM SIT KROPSSPROG

Når de unge skal beskrive, hvad de gør for at signalere eller opfange signaler om lyst til sex, spiller kropssproget en afgørende rolle. Både drenge og piger beskriver, hvordan man kan bide sig i læben, sende 'fuck me eyes' eller røre lidt ekstra ved den person, man gerne vil score. De fleste er dog også enige om, at piger oftere bruger mere tid på at tænke over og udføre et specielt kropssprog for at signalere, at de er interesserede. Det er derimod ofte op til drengene at opfange signaler og handle på dem.

GRÆNSER ER OFTE USAGTE

Når man først har aflæst, at hinanden har lyst, gælder det om at spore sig ind på, hvad hinanden har lyst til. Er man kæresten, kender man ofte hinandens grænser og måder at gå til sex på, godt. Hvis man ikke kender hinanden, fortæller de unge, at det ofte er drengen, der må prøve sig frem med berøring af pigens krop og efterfølgende afvente om hun spejler ham. Man taler sjældent om hinandens grænser, men må lære dem at kende gennem gentagende erfaringer med hinandens kroppe. En af drengene sammenligner det med at spille videospil: Er spillet nyt, skal man bruge energi og tid på at lære det at kende, men hvis man allerede kender spillet, kan man tage sine erfaringer med videre til den næste bane.

Hvis man ikke har lyst til sex, er det for flere af de unge vigtigt, at man signalerer det ved at sige klart "nej" eller ved helt at gå væk for at undgå, at det tolkes som en flirtende kostbarhed.

"Jeg giver sådan nogle fuck me eyes. Så siger hans venner måske, hvis man er heldig: 'Hende derovre bro, hun er mega dejlig!' Og så bliver han endnu mere 'Jeg skal bare lave hende nu! Drengene, I tager hende ikke. Det er mig, der tager hende!'"

Line, 16 år.

ANALYSE

Den intime relation - Indsigterne i målgruppen set i lyset af TPB-modellen

På de forrige sider har vi beskrevet, hvordan de unge i høj grad forsøger at aflæse hinandens lyst og seksuelle grænser gennem kropssprog. Det gør de seksuelle intentioner og kontrollen over disse meget uhåndgribelig og usagt – ikke kun mellem parret, men også hos den enkelte unge.

MAN KAN GODT HAVE LYST OG FORTRYDE BAGEFTER

Flere af de unge beskriver, hvordan de har prøvet at stå i en situation, hvor de fysisk kunne mærke at de havde lyst til sex, men efterfølgende har fortrudt det. Når den seksuelle grænseforhandling hviler på kropssprog, kan det være svært for de unge at reflektere over, og kontrollere, deres mentale og psykiske grænser. Dette forstærkes, hvis man er fuld og giver slip på al fornuft og mental tilbageholdenhed. Derfor kan de unge sjældent sætte ord på, hvorfor de synes en sexoplevelse har været grænseoverskridende – de havde jo lyst i øjeblikket.

NÅR MAN KASTER SIG UD I AT HAVE SEX, SELVOM MAN SLET IKKE HAR LYST

Både drenge og piger giver udtryk for, at de enten har prøvet eller hørt om nogen, der har udført en seksuel adfærd, selvom de ikke havde intentioner om det. Ofte er det fordi de oplever, at den anden har så meget lyst, at de er bange for at virke unormale eller såre ham/hende ved at sige nej.

Der kan desuden opstå misforståelser af hinandens kropssprog, hvis pigen eksempelvis agerer afvisende og drengen tolker dette som flirt. Hvis man skal sikre sig kontrol i en den nonverbal interaktion, kan det derfor være nødvendigt at sige eksplicit og klart *"Nej!"*.

"De unge kan have svært ved at sige fra, fordi det gør selve situationen akavet. Altså når man er sammen med en anden, som begår noget, der ikke er helt i orden, så vil man ofte forsøge at redde den andens ansigt. Det betyder, at de måske ikke siger fra for at undgå den konflikt, der kan være ved at sige fra"

Marie Bruvik Heinskou, sociolog og lektor, AAU

Det betyder vennerne

ANALYSE

Det betyder vennerne – Det siger de unge

"Jeg har hørt fra flere veninder, at nogle drenge ikke stopper, når man siger nej. Det er en trend blandt drenge at 'lave en Brian', hvor man presser på og er hård"

Eskild, 17 år.

"Hvis man sagde nej til sex tidligere, ville folk synes man var mærkelig. Nu er det anderledes. Hvis en dreng har været sammen med mange, bliver han kaldt for fuckboy, ikk? Så det er godt lavet at sige nej"

Kasper, 16 år.

"Det er noget jeg snakker om med mine nærmeste veninder. Sådan hvordan mænd en gang imellem glemmer, at kvinder har noget at sige, og at de ligesom bare skal bøje under for mænds lyster"

Lina, 16 år.

ANALYSE

Det betyder vennerne – Om de fortællinger, de unge (re)producerer om hinanden

NORMER DANNES I DEN NÆRMESTE OMGANGSKREDS

Fra både fokusgrupper og dybdeinterviews har vi fået indsigt i, at de unge i fællesskab med deres nærmeste omgangskreds producerer og reproducerer bestemte fortællinger om hinandens tilgang til flirt og sex. Disse fortællinger skaber nogle normer for, hvordan de i den konkrete gruppe handler og interagerer i seksuelle situationer. Normerne kan sagtens variere fra vennegruppe til vennegruppe og fra by til by. Nedenfor skitserer vi nogle af de fortællinger og normer, vi oplever går igen på tværs af grupper.

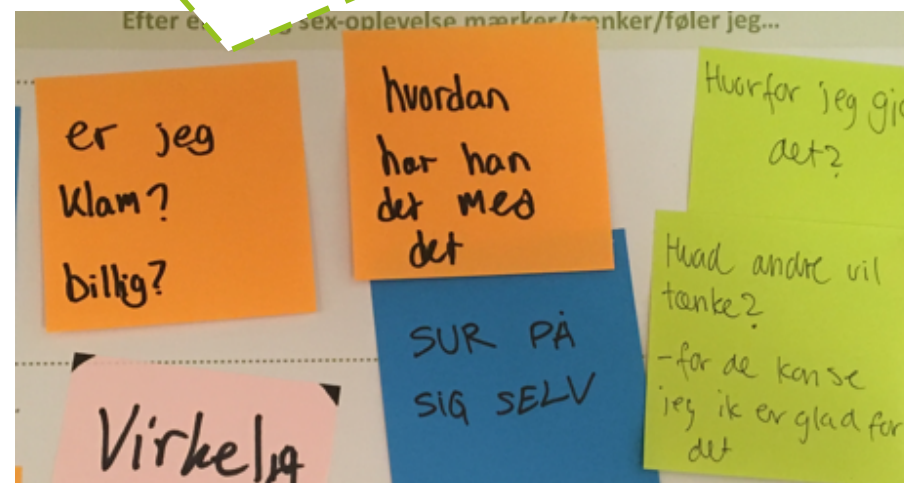
PIGER SKAL SÆTTE GRÆNSER OG DRENGE ER FUCKBOYS

Flere af de drenge vi har talt med beskriver, at det er pigen, der må sige fra og sætte grænser i den seksuelle relation. Hun bør samtidig spille kostbar og være 'hard to get'. Denne dobbelte rolle kan til tider skabe misforståelser: For hvornår er man kostbar for at pirre den anden, og hvornår sætter man grænser og siger fra?

Pigerne derimod skaber fortællingen om, at den typiske dreng er en 'fuckboy', hvis primære intention er at have sex med så mange som muligt – hvem de har sex med er underordnet. Pigerne lægger vægt på, at de selv kun går efter at have sex med én de rigtig godt kan lide. Da vi taler med drengene oplever vi, at nogle selv er påvirkede af disse fortællinger når de taler med deres venner i fokusgrupperne. Dog oplever vi i dybdeinterviews, at drengene i høj grad også har intentioner om at holde sig til en enkelt flirt eller sexpartner ad gangen og generelt har opmærksomhed på at aflæse pigens signaler.

"Det der kommer ud af det er ofte, at en pige går efter den specifikke dreng. Når hun scorer ham, finder hun så ud af, at han har været sammen med en masse andre. Hvis en pige går og snakker om at hun vil miste sin mødom til næste fest, er det som om, de andre piger forsøger at tale hende fra det"

Vibeke, 16 år

ANALYSE

Det betyder vennerne – Indsigterne i målgruppen set i lyset af TPB-modellen

FÆLLES FORTÆLLINGER KAN DANNE GRUNDLAG FOR MISFORSTÅELSER

De unges personlige holdning til og intentioner med sex og samtykke påvirkes naturligt af de fortællinger og normer, de i fællesskab konstruerer. De bruger fortællingerne til at aflæse hinandens signaler og vurdere, hvordan de skal agere i forskellige situationer. Ofte resulterer det dog i en interaktion fyldt af misforståelser, hvor begge parter agerer ud fra, hvordan *de tror* den anden tænker om og forholder sig til situationen. Pigen kan eksempelvis være bange for at sige fra, fordi hun tror, at fyren kun er interesseret i at have sex med hende. Drengen kan omvendt tolke pigens manglende verbale inputs som et udtryk for, at hun ingen grænser har. Vi har også hørt flere eksempler på piger, der ubevidst har overskredet drengens grænser ved at give ham et handjob eller lægge op til sex, fordi hendes adfærd i udgangspunktet har været drevet af fortællingen om, at drengen altid har lyst til sex.

De fælles fortællinger kan således betyde, at de unge opbygger intentioner med deres seksuelle adfærd, som baserer sig på misforståede forståelser af den anden parts intentioner. Resultatet kan være, at de unge i fællesskab udøver en seksuel adfærd, som ingen af dem reelt har kontrol over, og hvor man kommer til at overskride hinandens grænser, selvom det på intet tidspunkt har været intentionen.

”Med hensyn til omgangsformen omkring grænser og samtykke, så handler det meget om det specifikke fællesskab, hvad det er for en skole, og hvilket miljø man er i. Det handler om de normer, der er på spil der. Det handler om, at man som ung gerne vil være en del af fællesskabet og gøre det rigtige for den partner, man er sammen med”

Morten Wøldike, projektleder hos Sex & Samfund

Det digitale og rygter

ANALYSE

Det digitale og rygter – det siger de unge

"Jeg har altid stolet på personer, jeg sender nøgenbilleder til. I starten sender jeg bare et mavebillede eller sådan noget. Og når jeg så har fået bevist, at de sender nøgenbilleder til mig, så kan jeg også sende til dem"

Eskild, 17 år.

"Drengene gjorde det, at de blev venner med alle mulige piger på Snapchat, og så begynder de at skrive alt muligt med "Årh skal jeg ikke komme og kneppe dig" og så sende et billede af sin egen pik – det har vi jo ikke bedt dem om"

Misha, 17 år.

"Man burde jo ikke være bange for at drikke for meget, og nogle tager billeder af en. Der er jo aldrig nogen, der har en hensigt om, at de drikker sig stive og får taget billeder af sig"

Vibeke, 16 år.

ANALYSE

Det digitale og rygter – Om at sprede og undgå rygter

ALLE HAR FÅET TILSENDT DICK PICS & NUDES

Alle de unge har en holdning, til og erfaringer med, at sende eller få tilsendt nøgenbilleder i forbindelse med flirt og parforhold. De fleste fyre sender billeder af deres kønsdele, mens pigerne ofte sender 'nudes', hvor de poserer i undertøj eller kun viser lidt af kroppen. Nogle fortæller om app'en Yellow, hvor de skaber forbindelser til andre unge og efterfølgende kommunikerer med dem om sex og sender nøgenbilleder/videoer via Snapchat.

ALT DE UNGE FORETAGER SIG, BLIVER SET OG SPREDT AF DERES VENNER

Under de unges fester i eksempelvis S-toge observerer vi, at alle handlinger optages og deles på Snapchat og afspilles lige efter. Unge monitoreres konstant af hinanden, og det afspejles også i deres adfærd, som formes efter hvad der vil være sjovt at dele. Når man først har trykket send, er det ude af ens hænder. Når man mødes dagen efter på "Mac'en", så kigger man på sin "story" sammen og griner eller græder alt efter, hvad der er blevet delt.

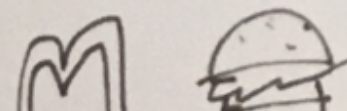
RYGTERNE KAN VÆRE VÆRRE END AT HAVE SEX MED EN FREMMED

Til højre ses Lines udsagn om at have haft sex med en, hun ikke kendte så godt. Hun fortæller hvor meget det betyder, hvad andre tænker om en. Det er gennemgående for vores møde med de unge, at de ofte fortryder en adfærd, fordi de frygter at den sætter dem i et andet lys i vennegruppen – ikke fordi de har fået overtrådt deres seksuelle grænser. De unges største frygt er at blive frosset ude af vennegruppen, og da det er vennerne, der betyder alt for dem, så er det en form for psykisk terror at vide, at ens position og status er i fare.

"Jeg følte mig virkelig, virkelig ulækker, fordi jeg jo ikke havde snakket mega meget med ham. Så det er også det der med, hvad andre går og siger. Når man virkelig gør noget, mens man er fuld og så fortryder dagen efter. Man skal se personen flere gange bagefter, og man tænker, hvad tænker han ikke nu, og hvad tænker de andre!"

Line, 16 år

Tager på mac'en med
vennerne og plejer
tømmermænd og snakke
om hvem man scorede

ANALYSE

Det digitale og rygter – Indsigterne målgruppen set i lyset af TPB-modellen

På de forrige sider har vi vist, hvordan de unge konstant må balancere mellem at flirte ved hjælp af nøgenbilleder og samtidig være bevidste om, at det kan blive delt og skabe et uønsket selvbillede i deres vennegruppe.

MAN TAGER SIN VENNEGRUPPE MED I FLIRTEN OG SENGEN

Hvis man har sendt et nøgenbillede i god tro til en anden, så kan den anden udnytte det. Det kan resultere i en manglende følelse af kontrol, fordi det billede/den video, man sendte, kan være dokumentation på, at ens adfærd er anderledes end den, der anerkendes af vennegruppen. Flere af de unge oplever det at få delt et nøgenbillede som et større overgreb og kontroltab end f.eks. det at have sex, selvom de ikke har haft lyst eller kan huske det, fordi de var fulde. Flere oplever også en stor følelse af skam, hvis de har været sammen med en pige/dreng, som har ry for at være billig, grim eller upopulær, da det kan påvirke ens eget ry. Vennernes reaktion på ens seksuelle adfærd er meget afgørende for, om man oplever at have kontrol over sin seksuelle adfærd.

AT TAGE KONTROL OVER DIGITAL DOKUMENTATION

En måde at værne sig mod kontroltabet kan for de unge være at bevæge sig meget langsomt frem, når de sender billeder til en flirt: En kropsdel ad gangen. En enkelt pige fortæller om at have genvundet kontrol ved at optage en samtale, hvor hun konfronterer sin ekskæreste, der truede hende med at sende nøgenbilleder af hende til andre. Både pigen og de andre unge er enige om, at det er etisk forkert at gøre, men at det kan være en strategisk nødvendighed.

"Unge, der stadig er i gang med at danne deres identitet har en grænsesøgende adfærd – også digitalt. De er i, hvad man kan betegne som ironikerfasen. Man ironiserer og gør grin med alt. Man ved endnu ikke, hvad man selv står for. Særligt drenge skriver provokerende ting og taler grimt til hinanden"

Jacob Holst Mouritzen,
Kommunikations- og marketing direktør, Mindshare

Indsigter

Til brug i kampagnen for at forebygge seksuelle overgreb blandt unge

INDSIGTER

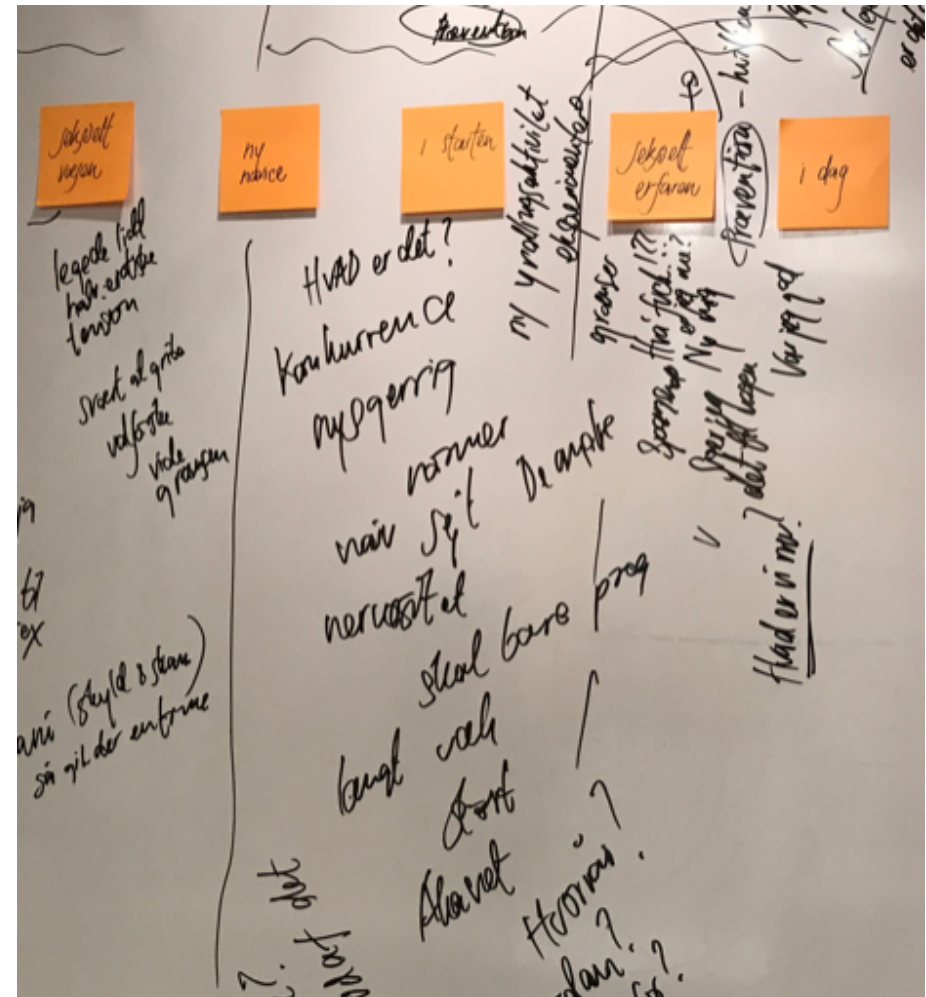
Skabelsen af en ny identitet

"Hvad fuck betyder det for mig, nu har jeg haft sex? Hvad betyder det, og siger jeg det til nogen, og skal jeg lade være med at sige det, og hvad gør man nu? Man har sindssygt mange spørgsmål op til, men har ikke tænkt så meget over bagefter – hvad fanden sker der nu?" Sofie, 18 år.

Når de unge begynder at være seksuelt aktive, indtræder de i en ny fase. De er i gang med at danne et nyt lag i deres identitet som et seksuelt aktivt væsen, og hvad er det lige, dét indebærer?

Der åbnes pludselig op for en verden af potentiale, hvor de unge giver sig til at eksperimentere og prøve sig frem ud fra et begrænset videns- og erfaringsgrundlag. Tidligere oplevelser af lyst og krop fra barndommen er fortsat et stort tabu. Derfor kan det også være skræmmende at eksperimentere. De unge har masser af tanker, ideer og følelser op til deres seksuelle debut, og der dannes et sprog ud fra deres sociale omgangskreds, som også kan give bestemte forestillinger om, hvad sex er. Når de indtræder i en ny seksuel æra, hvor der erfares på egen krop, dukker en masse andre spørgsmål pludselig op. Der er behov for instruktion, læring og oplæring, som Eskilds citat på side 30 om videospillet vidner om.

Antropologerne foreslår, at en kampagne skal tale ind i den identitetsskabelse, som de unge er eller skal til at indtræde i. De ubesvarede spørgsmål skal italesættes, og formålet skal være at klæde de unge bedre på til at have intime relationer og vække fokus på de lystbetonede elementer af sex. Den unge skal lære egen krop og egne grænser bedre at kende.

INDSIGTER

Forældre og klassiske kampagner spiller en minimal rolle, når man skal lære om sex

"Faktisk taler jeg overhovedet ikke med dem om det. De ved ikke alt, hvad jeg laver til fester. Jeg tror de tror, at det først bliver aktuelt med sex, når man har en kæreste"

Vibeke, 16 år.

Ud fra de unges fortællinger virker det gensidigt for både forældre og ung, at sex er et emne, som føles akavet at tale om. Størstedelen af de unge involverer familiemedlemmer til, hvad man måske kan betegne som et rids i overfladen. Dem, der taler mere åbent med forældre eller andre mere erfarne, får til gengæld den fornødne støtte til at håndtere svære situationer, hvor det kan føles skamfuldt at inddrage vennerne. Tidligere kampagner i TV-reklamer og på plakater med fokus på seksuelle overgreb eller beskyttelse under sex er ikke noget, der danner stor genklang hos de unge. En ung fortæller, at den bedste kampagne for at huske beskyttelse er at se programserien 'De unge mødre'. De unge lytter mest til deres egne vennegrupper, hvor normer, holdninger og handlinger kan være geografisk forskellige og betingede af lige netop, hvilken gruppering man er en del af.

Antropologerne foreslår, at en kampagne taler til de unges følelser og bliver fortalt af de unge selv. Dette er i tråd med kommunikationsekspert Jacob Holst Mouritzen, der eksempelvis fortæller om unge YouTubers, som en digital søster eller bror. De unge ønsker hjælp til at definere, hvad et overgreb er – det bør nuanceres og det modsatte (lyst) bør i den grad være i fokus.

INDSIGTER

Når der er en anledning, er det nemmere at tale om sex

"Jeg havde engang en ferie med min veninde, hvor min moster sagde, at vi skulle stille hende 20 spørgsmål, og der lærte jeg rigtig meget, for det endte med at være meget mere end 20 spørgsmål"

Sofie, 18 år.

Under og efter afholdelse af fokusgrupper og interviews oplevede Antropologerne, hvordan flere unge fandt det befriende at tale om sex og de dilemmaer, de har oplevet at stå i – fx i forbindelse med deling af nøgenbilleder. Vi oplevede også, at fokusgruppen gav dem stof til eftertanke og fik flere til at reflektere over overgreb som andet end vold. Sofies fortælling om Mosters 20 spørgsmål er også et eksempel på en ramme for at tale om sex, som gør det nemmere at åbne op for både den unge og den voksne. Sådanne anledninger, formater og gevinster for alle parter ved "at tale om det" kan med fordel gives plads i en kampagne.

Antropologerne foreslår, at man udfordrer det klassiske kampagneformat og med en kampagne skaber anledninger og rammer for at tale om sex. Anledningerne kan både bruges unge imellem, og mellem unge og familiemedlemmer. Formatet kan både være digitalt og trykt og eksempelvis introduceres af YouTubers. De unge får en mulighed for at se på deres normer, holdninger og handlinger i et nuanceret perspektiv – i fællesskab med familie og/eller venner, som kan skabe anledning til en ændret adfærd.

Hvis der skal være et samtykke hver gang, så er det voldtægt, når der ikke er et eksplicit samtykke. Så det er ikke noget, jeg gør brug af ❤️ Det er lidt et omvendt samtykke; hvis der ikke bliver sagt noget, er der samtykke. Jeg tror aldrig, jeg som sådan har diskuteret samtykke direkte, men vi har helt sikkert snakket meget om, hvornår signalerne er der til det "omvendte samtykke" 😊 Altså basically; er hun interesseret?

Tak til deltagerne for deres engagement og ærlighed. Tak for at åbne op for tabuer i sms'er, fortællinger og dialoger. Flere af de unge deltagere vil gerne kontaktes og hjælpe med skabelsen af kampagnen. Vi håber derfor, at Det Kriminalpræventive Råd i samarbejdet med et bureau vil benytte sig af dette. Antropologerne deltager gerne i eller er planlæggere af en co-creation. Vi kan bidrage som både konkret bindeled til de unge og drive en reel medskabelse af en kampagne, der kan laves med og af - og ikke blot til de unge.

Antropologerne

forståelse & forandring

For mere information – KONTAKT ANTROPOLOGERNE

www.antropologerne.com | info@antropologerne.com | +45 8813 2000 | Kompagnistræde 16, 2. sal | DK-1208 København K